

SAŽETAK PRESUDE

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSAG PROTIV MAĐARSKE OD 8. STUDENOG 2016. GODINE ZAHTJEV BR. 18030/11

Povreda zbog odbijanja prava na pristup informacijama

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva je Mađarski helsinški odbor, nevladina udruga sa sjedištem u Budimpešti. Udruga provodi aktivnosti nadzora nad primjenom međunarodnih instrumenata za zaštitu ljudskih prava u Mađarskoj. Prilikom izrade izvješća o kvaliteti obrane koju pružaju branitelji po službenoj dužnosti udruga je od policijskih uprava zatražila imena branitelja po službenoj dužnosti koje je policija postavila u 2008. godine, te informacije o broju imenovanja svakog od tih branitelja. Udruga se pozvala na Zakon o informacijama iz 1992. godine tvrdeći da tražene informacije predstavljaju javne podatke.

Udruga je 2009. godine podnijela tužbu protiv dvije policijske uprave koje su odbile zahtjev za pristup informacijama. Njihova tužba je odbijena jer su domaći sudovi zaključili kako branitelji po službenoj dužnosti ne obavljaju poslove od javnog interesa, pa se stoga ne može tražiti objavljivanje podataka o tim osobama na temelju Zakona o informacijama. Vrhovni sud je ocijenio da je osiguravanje prava na obranu, koje provode branitelji po službenoj dužnosti, zadaća države, ali da je aktivnost koju nakon imenovanja obavljaju branitelji privatne naravi, pa stoga njihova imena ne predstavljaju javnu informaciju.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 10. Konvencije (pravo na slobodu izražavanja), podnositelj zahtjeva prigovarao je da je odbijanjem domaćih tijela da dostave tražene informacije povrijeđeno njihovo pravo na pristup informacijama.

Dana 26. svibnja 2015. Vijeće Suda odlučilo je ustupiti predmet Velikom vijeću na odlučivanje. U postupak pred Velikim vijećem umiješale su se britanska vlada i šest nevladinih organizacija.

OCJENA SUDA

Sud je najprije istaknuo kako članak 10. Konvencije uključuje i pravo na pristup informacijama. Naime, kada je pristup informacijama ključan za ostvarivanje prava na primanje i prenošenje informacija, tada odbijanje prava na pristup informacijama može predstavljati povredu prava na slobodu izražavanja.

U ovom predmetu informacije koje je tražila udruga podnositelj od policije bile su nužne za dovršetak istraživanja o funkcioniranju sustava obrane po službenoj dužnosti koje je ta udruga provodila u svojstvu nevladine organizacije koja se bavi ljudskim pravima s ciljem da doprinese raspravi o pitanju koje je očigledno pitanje od javnog interesa. Sud je stoga ocijenio

da su domaće vlasti, odbijajući pristup postojećim informacijama lišile udrugu podnositelja prava na primanje i prenošenje informacija, na način koji je suprotan samoj srži prava iz članka 10. Konvencije. Stoga je Sud ocijenio kako je došlo do miješanja u pravo na slobodu izražavanja, s time da je miješanje bilo u skladu s domaćim zakonima te u skladu s legitimnim ciljem – zaštitom prava drugih osoba.

Temeljni problem u pokušaju ostvarivanja prava na pristup informacijama u ovom predmetu leži u činjenici da su tražene informacije bile klasificirane kao osobni podaci. To je stoga jer prema mađarskom pravu pojam osobnih podataka obuhvaća svaki podatak uz pomoć kojeg se neka osoba može identificirati. Takve se informacije nisu smjele otkrivati, osim u slučajevima kada je to bilo izričito propisano, ili je riječ o osobama koje su lokalni i državni dužnosnici, ili obavljaju „druge javne dužnosti“. Nakon što je Vrhovni sud isključio branitelje po službenoj dužnosti iz kruga osoba koje obavljaju „druge javne dužnosti“, udruga nije imala nikakav drugi pravni put kojim bi dokazala da su joj tražene informacije potrebne radi obavljanje uloge „psa čuvara“ u smislu članka 10. Konvencije.

Traženi podaci odnosili su na imena branitelja po službenoj dužnosti i broj postupaka u kojima su imenovani. Iako je doista riječ o osobnim podacima, oni su se odnosili samo na obavljanje njihovih profesionalnih aktivnosti u javnim sudskih postupcima.

Zbog toga je Sud zaključio kako se podaci o profesionalnim aktivnostima branitelja po službenoj dužnosti ne mogu smatrati privatnim poslovima, pogotovo zato jer se traženi podaci nisu odnosili na kvalitetu njihove obrane u sudskim postupcima. Stoga nije jasno kako bi objava ovih informacija, u kontekstu svrhe zbog koje ih je udruga podnositelja zatražila, utjecala na pravo na poštovanje privatnog života branitelja.

Prema mišljenju Suda, objava imena tih odvjetnika i broj njihovih imenovanja ne bi ih izložio javnosti iznad očekivanja koja su imali kada su pristali biti upisani na listu branitelja po službenoj dužnosti. Njihova imena mogla su biti dostupna javnosti i na druge načine, primjerice putem liste pružatelja pravne pomoći, rasporeda sudskih ročišta, prisustvovanja javnim ročištima. Imajući na umu navedeno, Sud je smatrao da prava na poštovanje privatnog života odvjetnika na koja se pozivala mađarska vlada nisu bila dovedena u pitanje, te da nisu mogla biti odlučujući faktor za ograničavanje prava na slobodu izražavanja podnositelja.

Sud je naveo kako je tema istraživanja koju je provodila udruga podnositelja bila učinkovitost sustava obrane po službenoj dužnosti, što je usko povezano s pravom na pošteno suđenje, koje predstavlja pravo od neizmjerne važnosti. Stoga kritika ili prijedlog za poboljšanje sustava koji je u izravnoj vezi s pravom na pošteno suđenje predstavlja pitanje od javnog interesa, i tiče se same biti konvencijskog prava na obranu u kaznenim postupcima. Zbog odbijanja zahtjeva za pristup informacijama udruga podnositelja nije mogla doprinijeti javnog raspravi o pitanju od općeg interesa.

Sud je stoga zaključio da prava na privatnost odvjetnika ne bi ni na koji način bila ugrožena u slučaju prihvaćanja zahtjeva za pristup informacijama. Iako su traženi podaci sadržavali njihova imena, riječ je o statističkim podacima o broju zastupanja u kaznenim postupcima u okviru nacionalnog sustava pravne pomoći koja se financira iz državnog proračuna.

Mjerodavni mađarski zakon, na način na koji su ga tumačili mađarski sudovi, nije omogućavao ocjenu prava na slobodu izražavanja podnositelja prema članku 10. Konvencije.

U ovom slučaju takva pažljiva ocjena bila je nužna jer se radilo o doprinosu raspravi od velikog značaja za javnost.

Sud je zaključio kako mjere koje su primijenjene u ovom slučaju (odbijanje prava na pristup informacijama) nisu bile proporcionalne legitimnom cilju. Stoga je došlo do povrede prava na slobodu izražavanja.

PRAVIČNA NAKNADA

215 eura na ime materijalne štete

8.875 eura na ime troškova postupka

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.